

А. Остапенко

**РОМАН СТІВЕНА ЧБОСКІ
«ПРИВІТ, ЦЕ ЧАРЛІ! АБО ПЕРЕВАГИ СОРОМ'ЯЗЛИВИХ»
В ЕКРАНІЗАЦІЇ АВТОРА**

А. Ostapenko

**STEPHEN CHBOSKY'S NOVEL
"HI, IT'S CHARLIE! OR THE PERKS OF BEING A WALLFLOWER"
IN THE AUTHORIAL FILM ADAPTATION**

Стівен Чбоскі, народився в 1970-му, американець — і письменник, і сценарист, і режисер в одній особі. Його перший роман «Привіт, це Чарлі! або Переваги сором'язливих» (1999) просто вибухнув. Став бестселером миттєво, перекладений вже на більше ніж 30 мов, мільйони примірників розійшлися по світу. А потім, у 2012-му, він сам же взяв і зняв фільм за своєю книгою — і сценарист, і режисер, повний контроль.

Дія відбувається на початку 90-х. Усе показано очима Чарлі — такого тихого, спостережливого, дуже замкнутого хлопця-підлітка. Перший рік старшої школи, передмістя Пітсбурга, той самий момент, коли ти вже не дитина, але дорослим себе ще ніяк не відчуваєш. Книга зачіпає купу болючих тем: психічне здоров'я, травми (і не лише психологічні), сексуальність, насильство, наркотики/алкоголь, і ще ця вся підліткова культурна пам'ять — музика, яку слухають, книжки, які читають, фільми, про які говорять. Через це роман постійно опинявся в центрі скандалів, його навіть забороняли в багатьох американських школах.

Форма — чисті листи. Чарлі пише невідомому «дорогому другові», про якого ми так і не дізнаємося, хто це. Тому вся оповідь дуже суб'єктивна, іноді навіть хитра: ми бачимо тільки те, що він описує, чуємо його інтонацію, відчуваємо пропуски, емоційні виплески. Читач сам мусить склеювати картинку. Фільм, звісно, зберігає загальний хребет історії й ту саму атмосферу, але багато чого перекладає в діалоги, в погляди, в те, як актори грають, як стоять, як мовчать. Обидва починаються з першого листа Чарлі, це так, але відмінностей вистачає, і деякі з них досить принципові.

Найголовніше, мабуть, — дружба Чарлі з Патріком і Сем, зведеними братом і сестрою. У книзі це виглядає органічно: вони просто зближуються в школі, проводять разом час, підтримують один одного, вливають у свою тусовку — без ніяких підводних каменів. А от у фільмі додають цей момент із самогубством попереднього (і єдиного) друга Чарлі. Виходить, ніби його взяли в компанію з жалю, з співчуття. Це здається трохи недоречним, ніби применшує щирість їхньої дружби.

Ще одна велика різниця — як показана психотерапія Чарлі. У романі це з самого початку відчувається: він уже ходив до лікарів, у нього нестабільний стан, це фон, який поступово стає зрозумілішим. Є згадки про зриви, про те, як він плаче, як провалюється в пам'яті, і все це потім зв'язується з дитячою травмою, з насильством. У фільмі ж цю лінію майже прибрали. Тому коли в кінці вивалюється вся правда про те, що з ним сталося в дитинстві, це б'є як грім серед ясного неба. Зате Чарлі на екрані виглядає стриманішим, спокійнішим, його вразливість виходить радше в ключових, сильних сценах, а не в щоденних дрібних симптомах.

Сім'я в книзі відіграє дуже важливу роль у тому, як Чарлі дорослішає. Побут удома, поїздки до родичів, сварки, примирення, підтримка — через усе це він вчиться

казати «ні», відстоювати себе. Особливо тепла й водночас типова лінія з сестрою Кендас: старша сестра й молодший брат, з одного боку, сваряться, з іншого — в критичний момент завжди прикриють. У фільмі Кендас майже зникла. Залишилися два-три епізоди на початку й наприкінці — і все. Родина відходить на задній план, а все життя Чарлі звужується до школи й компанії друзів.

Попри всі ці скорочення й зсуви, фільм все одно дуже добре передає дух книги. І це не дивно — автор той самий. Актори просто влучили: Logan Lerman — ідеальний Чарлі, Emma Watson як Сем, Ezra Miller як Патрік — характери, динаміка, все на місці. І музика 90-х — це взагалі окрема любов. Вона є і в романі (Чарлі постійно згадує пісні, касети), і у фільмі, і саме через неї герої знаходять спільну мову, себе, одне одного.

І книга, і фільм говорять про самотність, про те, як сильно хочеться бути прийнятим, про травму й про те, як повільно, болісно, але все ж зцілюватися. Але роблять це по-різному. Роман — глибший, повільніший, з купою психологічних деталей, травма розкривається поступово, шар за шаром. Фільм — це тепла, затишна, дуже вдала екранізація, справжній зразок, коли адаптація не просто «за книгою», а живе своїм життям. Але все одно — кінематографічний Чарлі виходить помітно інший за характером, ніж літературний. М'якший десь, стриманіший, менш розвалений на шматки зсередини.

М. Синько

БУДДІЙСЬКІ МОТИВИ «МАГІЧНОЇ БИТВИ»

М. Synko

BUDDHIST MOTIFS OF THE “JUJUTSU KAISEN”

«Магічна битва», або “Jujutsu Kaisen”, — це аніме-серіал, що виріс з однойменної манги Їге Акутамі. Манга йшла з 2018-го по 2024 р. Серіал на сьогодні вже має три сезони (2020–2026). Останній стартував саме в січні 2026-го. І вся ця історія тримається на одній простій буддійській ідеї. Негативні емоції — страх, злість, заздрість, ненависть — вони ж не зникають самі собою. Накопичуються. Перетворюються на прокляття. Люди їх створюють, прокляття лякають ще сильніше, з'являються нові — і цикл замикається. Сучасна сансара, лише з боями, кров'ю і дуже яскравою анімацією.

Маги та чаклуни, які маніпулюють проклятою енергією, намагаються втрутитися в цей цикл. Хоч трохи приборати наслідки. Іноді навіть торкнутися причин. У центрі ж усього — Юджи Ітадори, звичайний старшокласник. Ковтає палець Сукуни, рятуючи друзів, і стає його носієм. А далі вся історія розгортається навколо смерті, вибору і відповідальності. Це прямо з буддійських питань: як жити, знаючи, що все минає, все тимчасове, все — страждання.

Буддійських відсилань тут справді багато. Вони в іменах, у жестах, у мудрах, у символіці доменів і навіть у характерах героїв. Найяскравіша тріада — це Годжо, Сукуна і Гето. Не те щоб автор прямо заклав у кожного з них якогось буддійського персонажа, але читати їх саме в цій системі координат виходить дуже цікаво. Багато деталей одразу лягають на свої місця.

Годжо Сатору часто сприймають як умовного бодгісаттву. Він міг би жити лише для себе, оскільки він найсильніший, але обирає залишатися в системі, вчити нових магів і міняти її зсередини. Його позиція не завжди виглядає святою, буває